

Tańce i charakterystyczne rytmy.

- [Tańce i charakterystyczne rytmy](#)

Tańce i charakterystyczne rytmy.

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

II. Język i funkcje muzyki, myślenie muzyczne, kreacja i twórcze działania.

5. Uczeń określa charakterystyczne cechy:

1) polskich tańców narodowych: poloneza, mazura, kujawiaka, oberka, krakowiaka;

3) wybranych tańców towarzyskich i współczesnych.

7. Porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Mikołaj Gomółka, Jan Sebastian Bach, Antonio Vivaldi, Wolfgang Amadeusz Mozart, Ludwig van Beethoven, Fryderyk Chopin, Stanisław Moniuszko, Karol Szymanowski, Witold Lutosławski, Wojciech Kilar, Henryk Mikołaj Górecki, Krzysztof Penderecki i inni).

Nauczysz się

wyklaskiwać charakterystyczny rytm krakowiaka i poloneza;

omawiać polskie tańce narodowe;

wyjaśniać pochodzenie wybranych tańców, w tym: poloneza, krakowiaka, czardasza, polki, walca;

charakteryzować cechy wybranych tańców.

realizować rytmy poznanych tańców.

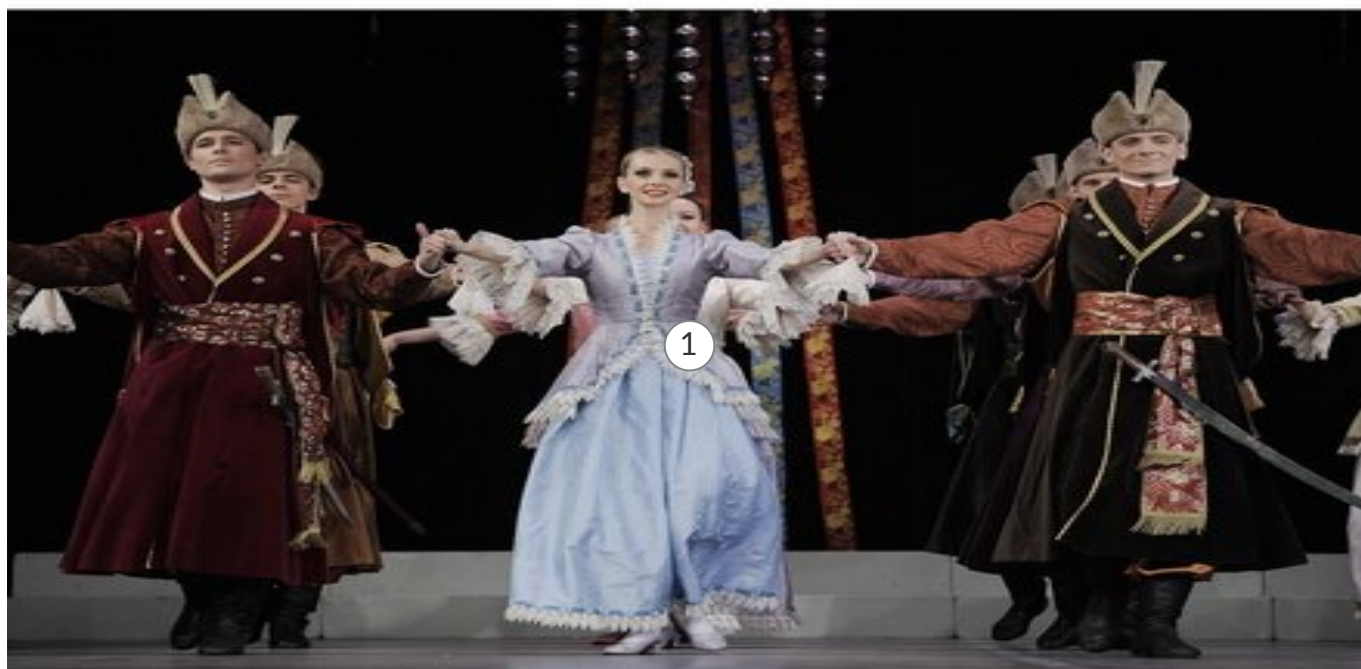
Taniec wyraża myśli i uczucia człowieka. Spełnia funkcję estetyczną, rozrywkową, religijną itp. Wyróżniamy tańce dworskie, ludowe, narodowe, artystyczne, towarzyskie.

Polonez

Polonez to polski taniec narodowy, uroczysty, dostojny, w metrum 3/4. Ma on umiarkowane tempo. W niektórych regionach polonez był znany jako *chodzony*. Dawniej poloneza tańczono na polskich dworach szlacheckich. Był także niezwykle popularny poza granicami naszego państwa. Obecnie tańcem tym zazwyczaj rozpoczyna się uroczyste bale.

Polecenie 1

Wysłuchaj fragmentu Poloneza *Pożegnanie Ojczyzny* Michała Kleofasa Ogińskiego. Zapamiętaj melodię pierwszych 4 taktów. Wyklaszcz rytm pierwszych 4 taktów tego utworu.

1

Pożegnanie Ojczyzny, autorstwa Michała Kleofasa Ogińskiego

Wykonawca: Pianista z Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P1TzI5xre>

Polonez, tance.edu.pl, CC BY 3.0 (ilustracja); Michał Kleofas Ogiński, „Pożegnanie Ojczyzny”, Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy (AMFN), CC BY 3.0

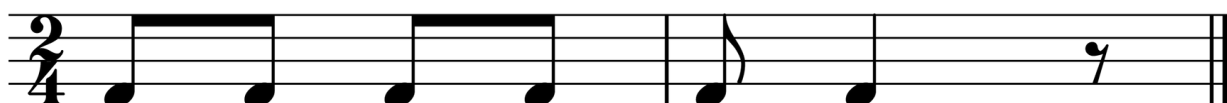
Krakowiak

Krakowiak to żywy polski taniec ludowy. Pochodzi z Małopolski. Ma metrum 2/4, żywe tempo i skoczny charakter. W **rytmie** tego tańca występują **synkopy**.

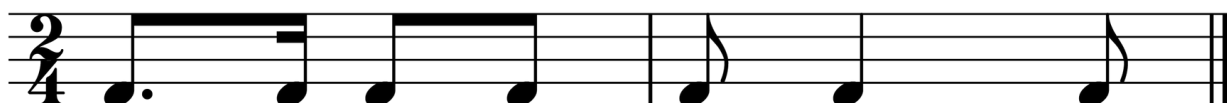
Synkopa to przesunięcie **akcentu** z mocnej części taktu na słabą. Powstaje przez przedłużenie wartości nieakcentowanej. Charakterystyczne rytmy krakowiaka:

Zapis nutowy, charakterystyczny rytm krakowiaka, online-skills, CC BY 3.0

Zapis nutowy, charakterystyczny rytm krakowiaka, online-skills, CC BY 3.0

Zapis nutowy, charakterystyczny rytm krakowiaka, online-skills, CC BY 3.0

Polecenie 2

Wysłuchaj utworu *Krakowiaczek*. Zapamiętaj słowa fragmentu piosenki. Wyklaszcz rytm tego fragmentu.

1

Krakowiaczek

Wykonawca: Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca Mazowsze

Źródło: *The Polish Song and Dance Ensemble Vol. 3*

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P1Tzl5xre>

Okładka płyty PZLPiT Mazowsze, Źródło: zpe.gov.pl

Polecenie 3

Synkopowane imiona. Na tablicy wypiszcie imiona kilku uczniów, następnie sprawdźcie, które z nich można wymówić w rytmie synkopy.

Czardasz

Czardasz to ludowy taniec węgierski o metrum 2/4. Swoją nazwę zawdzięcza wiejskiej karczynie – *csarda*. Początkowo tańczono go w gospodach, później trafił do salonów i pałaców. Taniec składa się z dwóch części: powolnego wstępu, zw. *lassan* i żywej melodii *friss*, której tempo narasta do zawrotnej prędkości. Czardasz charakteryzuje się rytmem synkopowanym. Na jego niespokojny charakter złożyły się dwa folklor: węgierski i cygański. W postaci stylizowanej, czardasz odnaleźć można w twórczości Franciszka Liszta, a także Józefa Haydna czy Franciszka Schuberta.

1

Csárdas - Klänge der Heimat, autorstwa Johanna Straussa

Wykonawca: Orchester Württembergische Staatsoper

Źródło: *Zauber der Operette*

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P1Tzl5xre>

Taniec czardasz, wikimedia.org, CC BY 4.0 (ilustracja); Taniec czardasz,, online-skills, CC BY 3.0

Polka

Polka to czeski taniec ludowy. Legenda głosi, że ułożyła go pewna dziewczyna zafascynowana pięknem wiosny. Skoczny układ dziewczyny bardzo spodobał się ludziom. Miejscowy grajek na poczekaniu ułożył do niego muzykę i w ten sposób narodził się taniec, wkrótce nazywany polką. Nazwa tańca pochodzi od czeskiego słowa *pulka* – półkrok i mimo swojego brzmienia nie ma nic wspólnego z Polską. Polka jest tańcem wirowym o metrum 2/4. Kroki i figury tańca są łatwe do wykonania, dzięki czemu taniec zyskał dużą popularność zarówno na prowincjonalnych zabawach, jak i wytwornych balach.

Rytm polki usłyszeć można w muzyce symfonicznej, operowej i kameralnej. W formie stylizowanej tworzyło ją wielu kompozytorów, przede wszystkim: Antoni Dworzak, Piotr Czajkowski, Igor Strawiński czy Bedrich Smetana.

1

Polka E-dur, autorstwa Antoniego Dworzaka

Wykonawca: Healing Classic

Źródło: *Dvorak: For Young Pianists*

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P1Tzl5xre>

Fritz von Dardel, „Polka tańczona w Sztokholmie”, 1844, Nordic Museum, Sztokholm, Szwecja, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Polka_tanczona_w_Sztokholmie_1844.jpg), domena publiczna (ilustracja); Antoni Dworzak, „Polka E-dur”, [online-skills](https://www.online-skills.com/music/dvorak-polka-e-dur), CC BY 3.0

Walc

Walc ma pochodzenie niemieckie. Jest to taniec wirowy, w tempie umiarkowanym, o metrum 3/4. Od początku powstania wzbudzał wiele kontrowersji, bowiem wirowanie z partnerką uważano za niewłaściwe. Ostatecznie jednak, walc osiadł zwycięsko na europejskim tronie. Przez długie lata stolicą walca był Wiedeń, zaś królem tego eleganckiego tańca okrzyknięto Johanna Straussa – syna, który skomponował ponad 500 walców. Europa i Ameryka najpierw zachwyciły się walcem wiedeńskim, potem szybkim walcem francuskim oraz walcem angielskim.

1

Johann Strauss *Nad pięknym modrym Dunajem*

wykonawca Salonowa Orkiestra Camerata.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P1TzI5xre>

Ludovic Lepeltier (fot.), Parlament Węgierski nad Dunajem, Budapeszt, Węgry, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja); Johann Strauss, „Nad pięknym, modrym Dunajem”, online-skills, CC BY 3.0

Ćwiczenie 1

Polonez a-moll Pożegnanie ojczyzny to kompozycja:

- ☐ Fryderyka Chopina
- ☐ Wolfganga Amadeusza Mozarta
- ☐ Michała Kleofasa Ogińskiego

Ćwiczenie 2

Uzupełnij zdania.

W przeszłości poloneza tańczono na .

W niektórych regionach polonez był znany jako .

chodzony

tupany

dworach szlacheckich

jarmarkach

Ćwiczenie 3

Spośród poniższych wskaż zdanie prawdziwe.

☐ W rytmie krakowiaka i czardasza występują synkopy.

☐ Polonez to taniec w metrum 4/4.

☐ Królem walca okrzyknięto Johanna Straussa.

☐ Czardasz to taniec pochodzenia czeskiego.

Ćwiczenie 4

Czy zaznaczone rytmy zawierają synkopę?

☐ Nie

☐ Tak

Ćwiczenie 5

Którzy spośród podanych kompozytorów tworzyli czardasza w postaci stylizowanej.

☐ Jan Sebastian Bach

☐ Fryderyk Chopin

☐ Piotr Czajkowski

☐ Franciszek Schubert

☐ Franciszek Liszt

☐ Józef Haydn

Ćwiczenie 6

Połącz nazwę tańca z krajem, z którego pochodzi.

Krakowiak

Węgry

Walc

Niemcy

Polka

Polska

Czardasz

Czechy

Ćwiczenie 7

Dokończ zdanie.

Rytm polki usłyszeć można w muzyce:

☐ operowej

☐ kameralnej

☐ symfonicznej

Słownik pojęć

Akcent

W utworze muzycznym mocniejsze wykonanie danego dźwięku lub współbrzmienia.

Czardasz

Taniec narodowy Węgier, zwykle w formie pieśni dwuczęściowej. Pierwsza część wolna, druga to taniec właściwy w szybkim tempie. Metrum parzyste 2/4. Rytm synkopowany.

Krakowiak

Taniec pochodzący z Małopolski. Ma metrum 2/4, żywe tempo i skoczny charakter. W rytmie tego tańca występują synkopy.

Polka

Czeski taniec ludowy, w takcie 2/4 i szybkim tempie. Szczególnie popularny był w XIX w.

Polonez

Polski taniec narodowy, utrzymany w metrum trójdzielnym, tempie umiarkowanym. Ma bardzo uroczysty charakter. Jest tańcem tańczonym w parach, często na rozpoczęcie ważnych uroczystości.

Rytm

Element dzieła muzycznego, który porządkuje przebieg utworu określając długość dźwięków i ich wzajemne relacje czasowe. Zapisujemy go za pomocą znaków nutowych i pauz.

Synkopa

Przeniesienie akcentu z mocnej części taktu na słabą.

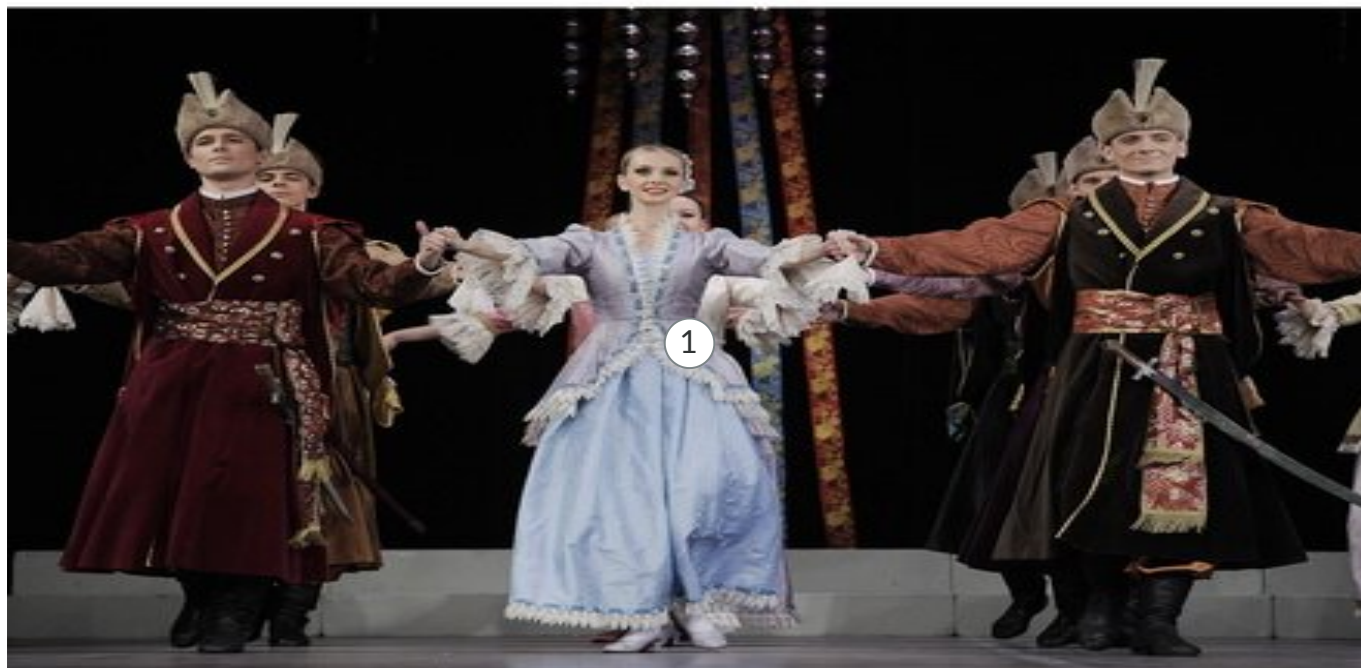
Walc

Taniec w tempie umiarkowanym, w takcie 3/4. Powstał na początku XIX w. Zyskał ogromną popularność w II poł. XIX w. Istnieje kilka rodzajów walca.

Słownik pojęć opracowano na podstawie:

encyklopedia.pwn.pl

Biblioteka muzyczna

1

Pożegnanie Ojczyzny, autorstwa Michała Kleofasa Ogińskiego

Wykonawca: Pianista z Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P1Tzl5xre>

Polonez, tance.edu.pl, CC BY 3.0 (ilustracja); Michał Kleofas Ogiński, „Pożegnanie Ojczyzny”, Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy (AMFN), CC BY 3.0

1

Krakowiaczek

Wykonawca: Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca Mazowsze

Źródło: *The Polish Song and Dance Ensemble Vol. 3*

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P1TzI5xre>

Okładka płyty PZLPiT Mazowsze, Źródło: zpe.gov.pl

1

Csardas - Klänge der Heimat, autorstwa Johanna Straussa

Wykonawca: Orchester Württembergische Staatsoper

Źródło: *Zauber der Operette*

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P1TzI5xre>

Taniec czardasz, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Polka_dansad_p%C3%A0_Kr%C3%B6ningshallen_i_Stockholm_1844.jpg), CC BY 4.0 (ilustracja); Taniec czardasz,, [online-skills](https://www.online-skills.com/), CC BY 3.0

Polkan, dansad på Kröningshallerne i Stockholm år 1844.

Polka E-dur, autorstwa Antoniego Dworzaka

Wykonawca: Healing Classic

Źródło: *Dvorak: For Young Pianists*

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P1TzI5xre>

Fritz von Dardel, „Polka tańczona w Sztokholmie”, 1844, Nordic Museum, Sztokholm, Szwecja, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Polka_tanczona_w_Sztokholmie.jpg), domena publiczna (ilustracja); Antoni Dworzak, „Polka E-dur”, [online-skills](https://www.online-skills.com/music/dvorak-polka-e-dur), CC BY 3.0

Johann Strauss *Nad pięknym modrym Dunajem*

wykonawca Salonowa Orkiestra Camerata.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P1TzI5xre>

Ludovic Lepeltier (fot.), Parlament Węgierski nad Dunajem, Budapeszt, Węgry, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hungarian_Parliament_in_Budapest.jpg), domena publiczna (ilustracja); Johann Strauss, „Nad pięknym, modrym Dunajem”, [online-skills](https://www.online-skills.com/music/strauss-nad-pienym-modrym-dunajem), CC BY 3.0